

ERKKI-SAKARI HARJU ··· ANTTI JAKOBSSON

SUOMEN YLEISKARTTA

1863–1963

100 VUOTTA SUOMEN KUVAAJANA

ATLASART

Sisällys

Suomen ensimmäisen 1:400 000-mittakaavaisen yleiskartan vaiheet	6
Suomi sai kartan sadaksi vuodeksi	7
1600- ja 1700-lukujen yleiskartan edeltäjät	9
◇ Suomen Suuriruhtinaskunnan kartaston pohja-aineisto	15
1800-luvun kaupallinen kartografia toi kartat kansalaisille	18
Suomen 1:400 000 yleiskarttahanke käynnistyi sotilaallisesta tarpeesta	20
Yleiskartta valmistettiin maanmittareiden kartoista pienentämällä ja sovitettiin geodeettiseen asteverkkoon	22
◇ Yleiskartan tekijöistä	30
Yleiskartan moderni karttakuva – käyttöön otettiin uusi painotekniikka, mutta käsinväritystä jatkettiin	32
◇ Yleiskartan hylätty kartussi	36
Yleiskartan nimiölehti suomenmielisyyden edistäjänä ja modernin Suomen kuvaajana	37
Geodeettien kapina – yleiskartta joutui vastaperustetun Suomen Maantieteellisen seuran kritiikin kohteeksi	40
◇ Alexander Järnefelt (1833–1896)	43
Yleiskartan runko uudistettiin – kartastosta tuli koko kansan kartta	44
Yleiskartta kelpasi myös sotilaskäyttöön ja metsävarojen inventointiin	49
Epilogi	53
Suomen yleiskartan 1:400 000 ensimmäisen laitoksen näköispainos vuodelta 1873	54
Luettelo yleiskarttalehtien ilmestymisvuosista	55
Karttaindeksi 1:247 000, kartat s. 58–185	56
Karttaindeksi 1:400 000, kartat s. 186–251	57
Lähdekirjallisuus	252
Kuva- ja karttalähteet	253
Paikannimihakemisto	254

Esipuhe

Suomessa on jo pitkään ollut hyvin korkea kartografinen osaaminen. Sekä Ruotsin vallan aikana että autonomian aikana kartoitusta johtivat aikansa korkeinta koulutusta saaneet toimijat. Korkeatasoiset kartat ja toimiva karttahuolto ovat antaneet myös oman panoksensa siihen, että Suomi on menestynyt hyvin viimeisen sadan vuoden aikana. Alalla on myös ollut hyvä yhteistyö kaikkien kartantekijöiden, kuten esim. maanmittareiden ja maantieteilijöiden kesken. Kritiikit puolin ja toisin ovat olleet aiheellisia ja ne ovat johtaneet entistä parempaan lopputulokseen.

On ollut mielenkiintoista lukea maanmittausneuvos Harjun laatimia historiallisia karttakirjoja kartografian kehityksestä Suomessa. Niin myös tätä tekniikan tohtori Jakobssonin kanssa laadittua historiallista katsausta, joka kertoo ensimmäisen tarkan yleiskartan luomisesta Suomessa. Näköispainoksena julkaistu kartasto on arvokas lähde tutkijoille, kartat kertovat miltä Suomi näytti 150 vuotta sitten. Kiitokset Maanmittauslaitokselle, ilman laitoksen apua nämä historialliset karttakirjat jäisivät tekemättä. Myös tämä kirja syntyi maanmittareiden ja maantieteilijöiden hyvän yhteistyön tuloksena.

Onnittelut 100-vuotiaalle Suomelle ja 60-vuotiaalle Suomen Kartografiselle Seuralle.

Kustantaja
Risto Pekkanen

HELSINGFORS